

Jaar-jaaru Ayaar bu Ñatt-fukk ak Ñaar — Limu Ñett-fukk

Esekiyel Nimeero Fukk ak Benn

Jeff Pippenger

2026-09-02

Ci téereb Esékiel, “wër”u Yerusalem mooy “mandarga” mi di nattu bi ñuy dogal seen àjjana ak seen àddina bu dul jeex, ndaxte mooy melokaan wi mujj tàmbalee bindu niru rabu ga.

“Boroom bi wone na ma leer ne nataalu rab wi dina sosu balaa waxtu jéggalu gi jeexee; ndaxte mooy di nattu gu mag gi ñeel askanu Yàlla, gi ñuy dogale seen àtte bu baaxul mbaa bu baax ba fàww. ...

“Lii mooy natt bi ñi bokk ci Yàlla war a am balaa ñu teg ci seen kaw màndarga bi. Ñépp ñi firndeel seen takku ci Yàlla ci sàmm yoonam, te bañ a nangu ab sabbat bu dëggul, dinañu taxaw ci suufu rakkub Boroom bi Yàlla Yeowa, te dinañu jot màndargay Yàlla miy Dund. Waaye ñi dëddu dëgg gi jóge asamaan te nangu sabbatub Dibéer bi, dinañu jot màndargay rab wi.” Manuscript Releases, volume 15, 15.

Kiristaan yi dawoon Yerusalem bi ci “mandarga” bu Cestius, defoon nañu ko ndaxte yees waxoon leen ko lu jiitu te xamoon nañu “mandarga” ba mu agsee. Xam njortug nataalu rab wa mooy xam “xew-xew yi,” “waajal yi” ak “yëngu-yëngu yi” yu jëm ci yoonu Dibéer. Warees na a dëgg lu jiitu mbir yu wax ci yonent yi, yi di saraxal “mandarga” ba noppi. Ba Cestius tàmbalee wëri ga, dafa yàgg ba noppi ngir jàngat lan mooy mandarga ga.

“Njàngat yi dañuy dem ba kanam, te yëngu-yëngu yi tamit ñu ngi dox, te loolu dina jur defar nataalu rab wi. Dina am ay mbir ci jaar-jaaru suuf si, yu dina matale waxi kóllère yi ci fan yii mujj.” Review and Herald, 23 Awril 1889.

Waajal, Yëngu-yëngu ak Xew-xew yi

“Waajal yi,” “yëngu-yëngu yi” ak “xew-xew yi” war nañu leen xam lu jiitu nattu bi.

“Lépp lu Yàlla waxoon ci jaar-jaari waxu yëgle ci ne dina mat ca jamono weesu, mu mat na; te lépp lu des te di ñëw ci ay yoonam, dina am noonu. Daniel, yonent Yàlla, taxaw na ci bérabam. Yowaana taxaw na ci bérabam. Ci Kàddug Peeñ gi, Gaynde gi cosaanu Yuda ubbi na téereb Daniel ci ñi di jàng waxu yëgle; te noonu Daniel mooy taxaw ci bérabam. Mu ngi seedeel li, maanaam li Boroom bi won ko ci ay peeñ ci mbir yu mag te tedd yu war a xam, nun ñi taxaw ci buntu matug yooyu.”

«Ci jaar-jii ak ci waxi yëgle yi, Kàddug Yàlla dafay wone xare bu gudd te yàgg bi nekk diggante dëgg ak njuumte. Xare boobu mungi am ba tey. Yëf yi xewoon, dinañu dellu xewaat.» Selected Messages, téere 2, 109.

Nun “war a xam-xam” “mbir yu mag te taar yi, ndaxte nu taxaw ci buntu seeti gu ñu ngi ci wetu matam.” Buntu seeti googu day wone sunu soxla ngir nu xam mbir yooyu lu jiitu seen matug.

“Waaye xale bu dëgër yu pentiru yonent bi feeñal nañu soppi ci waxtu jàmm wii. Rab wu am ñaari bët yu mel ni xar mi, muy wax ak baatub njaay. Te ‘mu di jëfandikoo bépp kàttanu rab wu jëkk wa ci kanamam.’ Xel mu soxla teg fitna, mi ñu gisoon ci pagaanisme ak ci papasi, dina feeñaat. Yonent bi wax na ne kàttan woowu dina wax ‘ñi dëkk ci suuf si, ngir ñu defal rab wa nataal.’ [Revelation 13:14.] Nataal bi dees ko defal rab wu jëkk wa, walla rab wu mel ni leopard bi, mooy ki ñu wone ci yégleb malaaka bu ñetteel bi. Ci rab wu jëkk woowu lañuy tegtal Kërceenug Room, muy ab mbooloom diine gu soloo ak kàttanu nguur, te am sañ-sañu mbugal képp ku weddi. Nataal bu rab wa di tekki beneen mbooloom diine gu soloo itam ak kàttan wu ni mel. Sosug nataal boobu mooy liggéeyu rab booba, mi yéegam yu jàmm ak waxam yu lewet tax mu doon ab màndarga gu rëy ngir Etazini. Fii lañuy gis nataalu papasi. Bu kerees yi ci sunu réew, boolee ci ay dog yu ñuy bopp ci ngëm, di dal ci Nguur ngir mu ànd ak seen ndigal yi te taxawal seeni kuréel, kon Protestan Amerik dina sos nataalu hiérarsi Room. Noonu Kàngi gu dëgg gi dinañu ko fitnaal, ni ñu fitnaale woon nit ñi Yàlla moomoon ci jamono yu yàgg ya. Lu ëpp ci bépp atum tééméer am na ay misaal yu wone li xastéef ak ñaawte mën a def, suñu ko tëjë ci bëgg a liggéeyal Yàlla ci aar sañ-sañi Kërceen ak Nguur. Kerees yu Protestan yu toppoon tàñki Room ci boole seen bopp ak dooley addina, won nañu itam bëgg-bëgg bu mel ngir tere sañ-sañu xel mu sell. Ci atum tééméer bu fukk ak juróom-ñaareel bi, junniy saraxalekat yu bëgguloon topp dogali Kërceenu Angleter daj nañu ci nguuru Kërceenu Angleter. Fitna dafay topp saa su favori diine amee ci wetu nguur yu àddina.” Spirit of Prophecy, volume 4, 277.

Sos mbirum xarala nag gi jàñq bi, njëkk a ngi mat ci États-Unis, te gannaaw loolu ci àddina si.

“Xeeti yu boppul yi dinañu topp misaalu Mbootaayu Amerig. Doonte mooy jiite ci njalbeen ga, waaye sax benn jafe-jafe boobu dina dal sunu nit ñi ci bépp xàll wu àddina si.” Testimonies, volume 6, 395.

Yoonu Milan bu 313 dafay teewal tàmbali taxawal gi, te itam muy xamle bunt bu tëj bi ñeel ñi bopp ci Seventh-day Adventists. Constantine bu bëj-gànnar ak Licinius bu penku dajale nañu seetlu séy bu dëppook Yoonu gi, ba noppi Constantine jox Licinius magu ndey-juramam Constantia ci ñeenteel séy bu kàttan gi miir ci benn rëdd bu yonent ci juróom-benn séy yu kàttan yu nekk ci jaar-jaaru yonent ci Daniel fukk ak benn. Ñaar yu jëkk ya àndoon nañu ak xare yi diggante bëj-gànnar ak bëj-saalum, ñaar yu toftal ya nekkoon nañu xare yu réew mi ci diggante penku ak bëj-gànnar, te ñaar yu mujj ya ay séy yu misaal lañu yu dooley kërceen baapal ak dooley nguur.

Atiyokus II Teos bàyyi na jabaram Laodice I ngir takk ak buuru jigéen Ptolemey yi, Berenice (doom ju jigéen Ptoleme II), ci lu war a tollu 252 bala Kirist. Sey yu kóllère yu Nguuru Seleucid bi amoon nañu diggante buur bu bëj-gànnar ak buur bu bëj-saalum, waaye sey gu kóllère gu atum 313 ga nekkoon na diggante emperer bu penku ak emperer bu sowwu.

Sey seetaanu cëyoo gu Antiochus II Theos ci atum 252 bala Krist, moo doon tambali Mbooloom Seleucid bi, bi jot ba ag xeexam ci aw mbooloo ci jaar-jaar gi ñu tegtal ci aaya 10 ba 16 ci Daniel

11. Ci jaar-jaar gu mujj gu mbooloom Seleucid bi, beneen seetaanu cëyoo saxna na ko Antiochus III Mag mi, bi mu joxee doomam ju jigéen Cleopatra I Syra, (moom mi doon Cleopatra bu njëkk ci jaar-jaar yu yonent yi) ci Ptolemy V ci atum 193 bala Krist. Ca jamono jooju, Ptolemy V amoon na lu tollu ci 16 at, te Cleopatra I Syra lu tollu ci 10 at. Seen séy doon na dëppoo gu dipolomasi gannaaw xeexu Siriya bu juróomeel bi. Sey seetaan bu alfa bi diggante buur bu bëj-gànnaru ak buur bu bëj-saalumu ci Daniel 11 moo doon mandargaalug jeexital xeexu Siriya bi ñaareel.

Keleopaatar bu mujj ci jaar-jaari waxu yonent yi amoon na jëfandikoo ak Julius Caesar te gannaaw loolu ak Mark Antony. Gannaaw reyeb gi ñu rey Julius Caesar ci atum 44 baatub Kirist, ñu samp Ñaareelu Triumvirat bi ci atum 43 baatub Kirist. Ñetti góor a ko defoon, te gannaaw ba kenn ci ñetti googu, Marcus Lepidus, Octavian génne ko ci boole boobu ñett, xeexu nguur doole am na diggante Mark Antony, mi bokkoon penku, ak Octavian, mi bokkoon sowu. Ca Brundisium, ci atum 40 baatub Kirist, ñu def ab kóllère diggante ñaari rivaa yu penku ak sowu. Kóllère boobu dafa ànd ak sëy bi diggante Octavia, rakk bu jigéenub Octavian, ak Mark Antony. Waaye kóllère boobu ak sëy ba ñu ci boolewul sax; te gannaaw ba Mark Antony dugg ci mbirum Keleopaatar, mu fase Octavia ci atum 32 baatub Kirist. Ca xarebu Actium ci atum 31 baatub Kirist, nguur yi penku ak sowu booloo nañu ci benn doole, te gannaaw loolu Octavian nekk Augustus Caesar, te muy misaalu kawe gi mággaay ak kàttanu Room ga agsiwoon.

Ci wax jiitu gu njëkk gi ci Daniel fukki benn am na ci diggante buur yaa ngi bawoo ci bëj-gànnar ak bëj-saalum, ngir jéema taxawal jeexitaloo diggante ñaari xarekat yooyu, yi doon xeex ngir delloo sampi mbooloom buurug Alekxaandar Magg bi. Jëkkërandoo-gu njëkk gu njëkk googu diggante Seleucid yi ak Ptolemée yi ci Misra mooy jëkkërandoo-gu alfa ci diggante nguurug Seleucid ak nguurug Ptolemaik, te mooy misaal bu jëkkërandoo-gu mujj, walla omega, bi ci diggante benn ñaari doole yooyu. Ci jëkkërandoo-gu mujj, walla omega, Cleopatra gu njëkk, walla alfa, ci jaar-jaaru Misra moo doon lëkkalekaay bu yonent ci diggante Cleopatra gu mujj, walla omega; te digganteem ak Mark Antony moo nekk benn fakku xool bu ñuy ci jëfandikoo ngir faatali tasare Octavia ak Mark Antony. Tasare boobu moo firndeelaat faralug noonu ci xeex bi delloo diggante Mark Antony bu penku ak Octavian bu sowu, te mujj ci xareb Actium atum 31 laata Kirist.

Séy jàppale njaboot gu am kóllère gu Brundisium ci atum 40 bala Krist mooy jëfandikoo njaboot gu kóllère gu alfa ci xeex bi diggante penku ak sowu, ni la njaboot gu kóllère gu Laodice ak Antiochus II Theo doon alfa ci xeex bi diggante bëj-gànnar ak bëj-saalum. Njaboot gu kóllère gu atum 313 mooy omega bi ci alfa njaboot gu kóllère gu Mark Antony ak Octavia, ni la njaboot gu kóllère bi diggante Ptolemy V ak Cleopatra I Syra doon njaboot gu kóllère gu omega ci nguur yi bëj-gànnar ak bëj-saalum. Ñetti njaboot yu kóllère yi jiituwoon njaboot gu kóllère gu omega gu atum 313, ñépp ànd nañu ci benn tolluwaay, te dañuy joxe ñetti seede ci melokaan yu yonent yi booleek Edict of Milan. Ci benn, ñeenti njaboot yu kóllère yu dëgg-dëgg yu penku, sowu, bëj-gànnar ak bëj-saalum ànd nañu ak ñaari njaboot yu kóllère yu misaal yi papauté bi.

Ci atum 496, Klowis buur Farank yi dafa takkoo ak Klotilda. Klotilda nekkoon buur-bu-jigéen bu Burgondi, doom buur Chilperic II bu Burgondi. Gannaaw ba ñu reyee baayam ak yaayam ci benn xeexu kàttan gu askan wi, mu dund ci suuf aarug nijaayam, ba noppi ñu jox ko ci sëy ak Klowis I,

buur Farank yi, ci atum 493. Moom nekkoon Katolig, maanaam dafa woon yor ngëmug Nike ak ngëmug ortodoks bu Kërgiyoom Room. Loolu moo ko wóoraloon wuute ak yeneen njaboot yu buur yu Germanik yu jamono jooju, yi nekkoon Kiristen yu Ariyen. Yaayam Caretena itam nekkoon Katolig, te Klotilda yaruwoon ci ngëm googu. Dañuy ko fàttaliku ndax dafa sax a ñaan ak a dënk Klowis mu bàyyi bokk ci jaamu xonq yi te nangoo sóobu ci sóobu ndox mu Katolig; te gannaaw loolu, soppeeku Klowis ci atum 496 mooy benn ci xew-xew yi gëna am solo ci njàlbéenu jaar-jaaru Farās ak ci taarixu Kiristenité gu sowu, gi ñuy wax.

Clovis digle ne bu mu amoon bataaxalu Tolbiac, dina wër ci ngëmug katolik gu Clotilda te sóob ci ndoxum sóobe. Buuru Alemanni dee na, seen mbooloom xare tas na, te Frank yi daan nañu. Gannaaw ndam li, Clotilda taxawal na ngir Évêque Remigius bu Reims jàngal Clovis, te sóobees na ci ndox (ci cosaan, bésob Noël 496), ànd ak ay junni junni surgaam xare.

Clovis mooy buur Farāse yi, te ci wax ju bees ji, mooy buur-u Farās. Moom la nekkoon jëkk ci buur yi ci Europa yi, ñi mujj a bàyyi seen diine ju bokk ci yàlla yu bari te dellu ci Katolisism. Moo tax ñuy jàpp Clovis ni mooy “doom ju góor ji gën a mǎgg ci Kërgug Katolik bi,” te Farās ñuy ko wax ne mooy, “doom ju jigéen ji gën a mǎgg ci Kërgug Katolik bi.” Ci atum 1980, ba paap Yowaana Pawulo II seetee Farās, laaj na ne: “Farās, doom ju jigéen ji gën a mǎgg ci Kërgug bi, ndax nga takku ci sa sóob gi?”

Soppiku Clovis ci Katolisis Niseen mooy tàkku ndawug yéene buy jème ci ab yoon wu nuy misaaloo ci séy. Yoonu séy gu misaal gi nekk ci diggante Clovis ak jigéen ju bon ji di def njaaloo ak buur yi ci suuf si, dañu ko misaaloo woon ci ñenti séy yu njëkk yi nekk ci Daniel fukki benn. Clovis mooyoon buurub Ērop bu njëkk bi jox mbooloom xare ak ndimbal gu ekonomig mbooloo kër Roman, te moo tax Clovis dañu koy tegtal ci jaar-jaaru nettali bi nekk ci Daniel fukki benn.

Te loxo yi saxandiku ciy moom, te dinañu sobal bérabu sell bu doole ba, te dinañu dindi sarax su bes-bés, te dinañu tax ñaawtéef li indi mbaax. Daniel 11:31.

Klovis ci 496 moo ngi tàmbalee yokkute tabax yu politig yu Europé ngir “taxaw” dimbali papasi bi ngir mu yéeg ci kàttanam. Loolu moo di tàmbaliw benn yonent bu làkk laaj ci mǎrse gu sémboolig njaboot. “Loxo yi” yi nekk ci kàddu gi dinañu itam sobal “sàkkub doole,” te ci Room gu pagan ak ci Room gu papal, loolu mooy dëkkub Room.

Ñaari Tuuru Yaali yi

Am naari kàdduyu Ebrë ci téereb Daniel yu wuute ñaar lañu di tekki ne “sàccu bu sell.” Kàdduyu Ebrë yi di ‘miqdash’ ak ‘qodesh’ ñoom ñaar ñépp dañu leen di tekki ne “sàccu bu sell,” waaye qodesh mënul a teewal ludul mbir mu sell, fekk miqdash mën na teewal sàccu bu sell walla sàccu bu bañ a sell—ni ko konteks bi dogalee.

“kër gu sell gi” bi ci aaya ñetti-fukk ak benn mooy ‘miqdash’, te muy tegtal kër gu sell gu dooley Room, te ci Room buy bokk ci ña xamul Yàlla ak ci Room gu paapal, mooy dëkkub Room. Dale ko ci xareb Actium, ba Octavian boolee nguur gi, Room gu ña xamul Yàlla kenn mēnu ko woon a daan diirub ñetti téeméeri at ak juróom-benn-fukk (ab waxtu), ngir matale li aaya ñaar-fukk ak ñeent ci Daniel fukki-benn wax.

Dina dugg ak jàmm sax ci kaw bérab yi gën a naat ci réew mi; te dina def li ay baayam deful, mbaa baayi ay baayam deful; dina tas ci seen biir alal ju ñu jël ci fitna, ak yëf yi ñu sàcc, ak ngërëm; waaw, dina fexeel ay pexe ci kaw dëkk yu ñu dëgërël, waaye ngir ab diir rekk. Daniel 11:24.

Bi Room gu bokk yi di nguuru ci dëkku Room, dafa nekkoon lu kenn mēna xañ; waaye bi Constantine toxalee kërug nguur gi ba Constantinople ci atum 330, “jamono” ji ci waxu ñaar-fukk ak ñent ba amoon mat. Bi mujj gi ci ñetti wàll yi (Góot yi) ci Daniel juróom-ñaar ñu leen dàqee ci dëkk ba, Room bu baapaal bi jël na, ci waxu yonent yi, gàngune nguur gi mel ni juróomeelu nguur gi ci yonentiy Biibël, ci atum 538. Góot yi daanoon wër Room, waaye mujj nañu dellu gannaaw bi Belsarius, njiitul xare bu Justinian, aaroon dëkk ba. Noonu, kèrgu mbooloom Room gi yilif na ak kàttan gu kawe ngir junni ak ñaar téeméer ak juróom-benn-fukk at, ba keraake Napoléon jàppale nañu baapa bi, yóbbu ko ca gàddaay ga ci atum 1798.

Room, “sàngu yi doole” bi dañu ko “sobe,” (sobe, tekki ne ‘gaaw nga ko gaañu walla diyal ko’), jaarale ko ci “loxo yi” yu jóg ci xeex bu sax ci kaw dëkk bi, te loolu dañu ko fésal gën a baax ci ñent trompet yu njëkk yi ci Peeñug Yàlla saar 8.

Taariix bi toppat gannaaw 496 dina gis dëkk bu Room bi di setul, bi mu soppee jële doole ak ndamlu mbooloom Room ca doole ak ndamlu mbooloom Katolig Room. Yeneen loxo yooyu dinañu yebbu diiney pagaanism, mi kàddu “daily” di teewal ci wax ji, ba ñu nangu diiney Katolisism bu Nicée.

Ca xaree ba caabalu Vouillé, Clovis daan na Visigoths yu bokkoon ci Arianism te Alaric II jiite leen, te moom jël Aquitaine. Gannaaw ndam la, ci atum 508, buur bu mag bu Penku (ci Constantinople), Anastasius I, teral na Clovis ndax ndamam ci kaw Visigoths yi. Gregory of Tours wax na ne Anastasius yónnee na Clovis kayitam yu ofisiyel yi, di ko def konsul. Ca Tours, ci kër-yàlla Saint Martin, Clovis sol na mbubb mu xonq bu réy ak mbubb muuru, teg na taalibe buur ci boppam, génn wër na, te tas wurus ak xalis ci mbooloo ma. Gregory wax na ne bu bees booba lañu koy waxe ne konsul, te buur Rooma nangu ne Clovis mooy buur bu kiristaan bu ànd ak yoon ci sowwu. Ñu fey ko ndax dafa rey dooley Visigoths yi bokk ci Arianism, ñi Constantinople itam doon weddi. 508 mooy at mi buur bu mag bu Penku terale woon ci kanam ñépp buur Frank bu Katolik bi—kër-yàlla, ndam, ak ndigalug Rooma, yépp ci benn xew-xew. 508 mooy at mi nguurug Frank yu Katolik taxawoon ni kàttan gu Katolik gën a màgg ci Gaul gannaaw ba mu dammee nguurug Visigoths yu Arian. Clovis mooy buur barbar bu jëkk bu mag a xare ngir Katolisisme Nicée ci kaw nguur yi bokk ci Arianism, te moo tax mu nekk misaalu njëkk ci wàllu doxalin Farās ni “doom ju mag ju njëkk ju Kër Yàlla gi.” Clovis dafa teewal jamonoy 496 ba 508, te mooy simbóol alfa bu kóllëre séy su simbóolik si. Fukk ak ñett ñaari at yi nekk diggante 508 ak 538 Justinian la leen di teewal, moom miy simbóol omega bu doxalin ba.

Ci atum 538, “loxo yi” teg ci kaw suufu nguurug baap bi ngir 1260 at. Foofa la seetaane njabootu kóllëre séy boobu matoon ca mujju yoon wu séy wi tàmbalee woon ci atum 496. Ci atum 1798, séy bu kóllëre boobu tàmbalee woon diggante baapu Room ak Clovis bu Fraas, yàqu nañu ko bi Napoleon bu Fraas fasee nguurug baap bi, ba tax mu jox ayeneralam ngir jàpp baap bi, ne ko ay

jaam.

Seetlu kàddu-a tërëlinu bàkk yiir papal bu mel ni alfa bi, bi tàmbalee woon ay doxalinam ci 496, am na matug sëyam ci yoonu Dibээр bi ci 538, te gannaaw loolu dañu ko faramfacce ci 1798, ni ñu faramfacce woon bépp sëy bu njëg ak kàddug njëg ci Daniel fukki benn. Peeñu mi dolli ci jokkooju sëy bu pap ba am ak buur yu Evrop ak baab yu Katolisism, ndax nag njaay mi nekk ci Peeñu fukki ñaar mooy itam Seytaane ak buur yu Room bu pagaan.

“Kon nag noonu, bu njëkk, jaan wi di melal Seytaane, waaye ci beneen anam bu topp, mooy màndarga Room bu pagaan.” The Great Controversy, 439.

Ci téereb Yóhaana xibaaral na nu ñetti mbir yi buur ya (naga ga) joxee rab wu géej gi bu Katoligisme.

Rab wi ma gis woon, mel na ni mbàcc mu xonq; te ay tànkam mel nañu ni tànkam gaynde-góor, te gémminam mel na ni gémminu gaynde. Te njaan mi jox ko dooleem, ak nguuram, ak sañ-sañu réy. Peeñu Yàlla 13:2.

Ci atum 496, buur Yurop ñi tàmbalee jox rabbu pap ba seen “doole,” ni ko seen kàttanug xare ak seen ndimbalug ekonomii di firndeel. Ñoom da ñoo yóbbu caat-buuru seen nguur gu mag ba Konstantinopol ci atum 330, bàyyi dëkkub Room mu nekk “toogu-nguuru” kilifteef pap bi. Gannaaw loolu, “loxo yi” tegtalee kërceenug pap bi ne mooy boppu mboolem kërceen yi ci atum 533 ak ndigalug Yustinyan. Ndigal li boole woon itam jëfandikoo seen kàttanug xare ngir fitnaal ñi papaa bi tudde yéeféer, ba noonu di teg seen “sañ-sañ” bu sivil ci loxoy pape yi.

Séy bu jëkk bi, mooy séy njaboot gi ci diggante papaa yi ak buur yu Ērop, tàmbalee na ak Clovis ci atum 496. Ci atum 508, ñaareelu diine buy nekkoon diine bu yoonal bu réew mi, dañu ko bàyyi ngir diinebu Katolisismu Nicée. Ci atum 533, Justinian wax na ne papaa yi mooy boppu mboolem yoon wi ci mboolem kèrgëm yi, te jébbaloon na sañ-sañ yoonal yu seen gàngune yi ci kàttanu papaa yi.

Toogu Alfa ak Omega

Ci atum 330, dëkku Room moomoon na ci loxo mbooloom Room ga, fa mu toog ba keraag mu sanc ci dëxu safara ba ci ñëw gu ñaareelu Kirist. Ci atum 538, ñu teg ko rasmiwaat ci kaw gangunaayu paap bi, te loolu firndeel na ne jaar-jaaru atum 330 ba 538 mooy ab jamono ju yonent bind, ju tàmbalee ak toogu alfa te jeexee ak toogu omega. Jamono jooju dafay wone jeexital nguur gu ñeenteel gi ci yonent yu Biibël (Pergamos) ni ab yàqub gu ndank, gu tàmbalee ci 330 te jeex ci 538 ak dikkug Tiyaatir. Room gu sowwu ak gu penku ñoom ñaar ñépp sax nañu ci yàqub gu ndank gi gannaaw 538, waaye jamono ji tàmbalee ci joxe toogu bi, maanaam dëkku Room ci paap gi ci 330, ba keraag toogu bi dootul woon rekk gangunaay bu jiitu dëkk bi, waaye muy gangunaay ci kaw nguur gi dëkk baa diirëel ci 538.

330 ba 538 mooy ab diir bu bees ci waxu yonent yi, te mooy liy firndeel ñaari “juróom-ñaareel” waymark yi ci dooleelug papaase bi. Ñaari juróom-ñaareel jéego yooyu dinañu dellusi ci fajug gaañu-dee bi papaase bi am, bu yoonu Dimaas bu ñëw léegi dikkee.

Jëfandikoo juróom-ñaar ci juróom-ñett yi moo doon jox dëkku Room ci kàttanu papa, te jëfandikoo juróom-ñett bi moo doon jox dëkk ba ngir mu nekk gàngunee bu ñetteelu nguur gi ci waxi yonent yi nekk ci Biibël. Loolu màggal na ne 538 mooy sërĩñu toogu, te it mooy “jappandikoo juróom-ñett bi, maanaam bi bokk ci juróom-ñaar yi jiitu.” Jëfandikoo bu njëkk bi mooy jox toogu, te jëfandikoo bu juróom-ñett bi it mooy jox toogu; noonu, jëfandikoo bu njëkk bi ci 330 mooy alfa, te 538 mooy omega. Ñaari toogu, ñetti bēñ yi ñàkk, sarax su bis ba dindi, soppeeku Clovis, ak ndigalu Justinian, ñoom ñépp da ñu tolloo ci juróom-ñett i jëfandikoo yu di firndeel yoonu céetug séy bi, te ci mujj séy bi ci boppam.

Ci atum 1798, Farās, doole bi dafa doon mel ni ñeel nguur yu fukk yi ci ërop, te moo teg woon papaas gi ci gangunaay bi ci 538, moo dellu jële papaas gi ci boobu gangunaay. Seyug kóllère alpha bi ñu teewal ci jaar-jaaru nettali 538 ba 1798, dafay misaalal seyug kóllère omega bi dooley papaas gi ak fukki buur yi ci Peeñu Yowaana fukk ak juróom-ñaar. Yoonu doxantu céet gi jóge 496 ba 538, dafay misaalal juróom-ñetti jéego yu méngook juróom-ñetti prezidaa yu mujj yi ci Réewum Mbooloom Amerik. Clovis ak Farās ay mândarga lañu ci fukki buur yi ci ërop. Ñoom dañuy teewal Mbooloom Amerik, mi di ñëw nekk buur bi gën a mag ci fukki buur yi ci Peeñu Yowaana fukk ak juróom-ñaar, bu yoonu Dibeer bu ñëw léegi ñëwee.

Juroomi dëkk yi juróom ñeel yi ci Daniel fukki benn ànd nañu ak jëkkëri juroom-benn ba te mujj bi ci jamono yu mujj yi. Jëkkëri dëkk yi alfa ak omega yu bëj-gànnaw ak bëj-saalum di won ne jabar ji bawoo bëj-saalum mooy alfa, te omega mooy jabar ju bawoo bëj-gànnaw. Ci jëkkëri dëkk yi ci Room gu bokkoon ak xeeti ñàkk Yàlla, jabar ji alfa ji bawoo penkuñ dees ko joxoon sowu, te omega bi ci 313 mooyoon jabar ju bawoo sowu. Ñeenti jëkkëri yooyu, ci waxu yonent yi, ñooñu ñi ñuy boole ak benn lëkkaloo jaarale ko ci Cleopatra bu njëkk ak Cleopatra bu mujj. Jëkkëri dëkk bu misaal bu Room gu paapaloon dafa taxawal woon góor gi ni buur bi gëna njëkk ci benn booloo gu yonent waxoon gu fukki buur, di booleek seen jabar—jigéen ju xonq ju Room. Tas ga amal na ko buur bi gëna njëkk ci fukki buur yi ci atum 1798.

Sey njaboot gu 313 dafa tegtal njaboot gu mujj gi ci kàddu jàmm bi seen diggante doole baapal bi ak Réewum-United States—buuru jëkk bi ci fukk buur yu Révélation 17; doole ju am ñaari saxaar te melni doole ju am ñaari saxaar ji Farās di misaal. Jaar-jaaru taariix bi tàmbele ak Clovis ci 496 te mu mujje ci yoonu ndigal Justinian ci 533 ak teg baapal bi ci nguur ci 538, mooy tegtal taariixu 1989 ba ci yoonu Dibeer.

Dina continuer ci mbir yii ci article bii di ñëw.